

Για άλλο ανυπόγραφο, άγνωστο και μη αρχειοθετημένο με άλλο τρόπο υλικό, [πατήστε εδώ](#).

Για τον Βάσο Φτωχόπουλλο: Όταν το προσωπικό γίνεται πολιτικό (Χρίστος Μάης) (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό Σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο κυκλοφόρησε στο blog [Κυπριακές Υποσημειώσεις](#) τον Σεπτέμβρη του 2026.

Περιεχόμενο

Για τον Βάσο Φτωχόπουλλο: Όταν το προσωπικό γίνεται πολιτικό

Η ιδεολογία είναι μια διαδικασία που πραγματοποιείται από τον λεγόμενο στοχαστή συνειδητά, βεβαίως, αλλά με ψευδή συνείδηση. Τα πραγματικά κίνητρα που τον ωθούν παραμένουν άγνωστα σε αυτόν, αλλιώς δεν θα ήταν καθόλου ιδεολογική διαδικασία. Ως εκ τούτου, φαντάζεται ψευδή ή προφανή κίνητρα. Επειδή πρόκειται για διαδικασία σκέψης, αντλεί τόσο τη μορφή όσο και το περιεχόμενό της από την καθαρή σκέψη, είτε τη δική του είτε εκείνη των προκατόχων του. [...] Οπότε, ο ιδεολόγος που ασχολείται με την ιστορία [...] διαθέτει σε κάθε επιστημονικό πεδίο υλικό που έχει διαμορφωθεί ανεξάρτητα, μέσα από τη σκέψη προηγούμενων γενεών και έχει περάσει μέσα από μια ανεξάρτητη σειρά εξελίξεων στο νου αυτών των διαδοχικών γενεών. Είναι αλήθεια ότι εξωτερικά γεγονότα που ανήκουν στη δική του ή σε άλλες σφαίρες μπορεί να άσκησαν συνδιαμορφωτική επίδραση σε αυτή την εξέλιξη, αλλά η σιωπηρή προϋπόθεση είναι ότι και τα ίδια αυτά γεγονότα δεν είναι παρά καρποί μιας διαδικασίας σκέψης, και έτσι παραμένουμε ακόμα εντός εκείνου του πεδίου της καθαρής σκέψης που έχει αφομοιώσει επιτυχώς τα πιο δύσκολα γεγονότα.

Αυτά έγραφε, ανάμεσα σε άλλα, ο Φρειδερίκος Ένγκελς, ο κομμουνιστής βιομήχανος και επιστήθιος φίλος του Καρόλου Μαρξ, στον κομμουνιστή ιστορικό Φραντς Μέρινγκ το 1893. Από εκεί προέρχεται ο γνωστός μαρξιστικός αφορισμός πως «η ιδεολογία είναι η ψευδής συνείδηση». Και θεωρώ πως οι προσπάθειες αποτίμησης του ποιος ή τι ήταν ο Βάσος Φτωχόπουλλος (με ένα ή δύο λ, με Φ ή Π) είναι εξίσου τμήματα μιας ψευδούς συνείδησης, ασχέτως του προσήμου που αυτές έχουν. Το ίδιο θα πει κανείς και γι' αυτά που διαβάζει εδώ και θα έχει δίκιο. Απλώς εγώ δεν το αρνούμαι και δεν παρουσιάζω τα γραφόμενά μου ως αντικειμενικές και απόλυτες αλήθειες. Τον Φτωχόπουλλο τον ήξερα μέσα από τέσσερις ιδιότητες, αυτή του βιβλιοπώλη, του εκδότη εφημερίδας, του εκδότη βιβλίων, και του συγγραφέα. Θα προσπαθήσω να είμαι δίκαιος διότι όσο προβληματικοί και εκνευριστικοί είναι οι διθύραμβοι που διάβασα, άλλο τόσο είναι και οι αφορισμοί και τα αναθέματα.

Για τα δεδομένα της Κύπρου, ήταν καλός βιβλιοπώλης (είχε σχετικά καλές επιλογές τίτλων, ιδίως για κυπριακό βιβλιοπωλείο) και, αντίστοιχα, καλός εκδότης βιβλίων ως προς τον σχεδιασμό. Η αισθητική στα περισσότερα βιβλία των εκδόσεών του προσέγγιζε μια μινιμαλιστική και άρτια αισθητική, σε αντίθεση με το χυδαίο (συχνά σεξιστικό, ομοφοβικό και ρατσιστικό) κιτς που διείπε την εφημερίδα «Ένωσις» και το οποίο βάφτιζε ο ίδιος, αλλά και οι υποστηρικτές του, ως σάτιρα. Τολμώ

να πω πως, επειδή αρκετοί φίλοι και υποστηρικτές του ενίστανται για τις (μεταθανάτιες) κριτικές που δέχτηκε, οφείλω να πω εδώ πως, δίκαιες ή όχι, ήταν σε πολύ πιο ήπιο ύφος και χωρίς υβριστικούς χαρακτηρισμούς, σε αντίθεση με τις κριτικές που εξαπέλυε ο μακαρίτης.

Είχε μάλιστα αρκετούς συμπαθητικούς τίτλους στο πολιτισμικό πεδίο (όπως τα κείμενα για τον Αναγνωστάκη ή τον Λεοντάρη), ορισμένους μάλιστα από τους οποίους δεν θα περίμενε κανείς να βρει σε κυπριακές εκδόσεις. Ταυτόχρονα, είχε μια πολύ έξυπνη εκδοτική πολιτική, τυπώνοντας μικρά βιβλιαράκια που περνούσαν τα πολιτικά μηνύματα που ο ίδιος ήθελε και τα οποία διανέμονταν δωρεάν.

Πριν περάσω στην ιδιότητα του συγγραφέα, μια σημείωση για τα περί περιθωρίου. Η κοινωνική, πολιτική, ταξική ή άλλη θέση κάποιου δεν είναι στατική. Κάποιος μπορεί να ξεκινήσει δημιουργώντας χώρους φιλικούς προς άτομα διαφορετικού σεξουαλικού προσανατολισμού και να καταλήξει ομοφοβικός· μπορεί να ξεκινήσει από το περιθώριο και να καταλήξει mainstream. Η Ένωση, είτε το θέλουν κάποιοι είτε όχι, είχε καταλήξει mainstream δεξιά εβδομαδιαία εφημερίδα, η οποία διαφημιζόταν σε μεγάλα ΜΜΕ και διαφήμιζε μεγάλες επιχειρήσεις, για να ξανακαταλήξει στο περιθώριο. Η εφημερίδα δεν παίρνει τυχαία τα πάνω της: το κιτς και το χυδαίο που προωθεί ο Φτωχόπουλλος ως φτηνή κριτική ταιριάζουν στα χαρακτηριστικά της νεόπλουτης κυπριακής κοινωνίας των δεκαετιών του 1990 και του 2000, ενώ οι υποτίθεται περιθωριακές πολιτικές του θέσεις αποτελούν την κυρίαρχη ιδεολογία, κυρίως μετά την εκλογή του Κληρίδη το 1993 και την ηγεμονία του ΔΗΣΥ, κόμματος που στέγασε πραξικοπηματίες και μέλη της ΕΟΚΑ Β', οι οποίοι είχαν αρκετές συγγένειες σε επίπεδο αιτημάτων, όπως η «Ένωση» (όχι ως επίσημη θέση, φυσικά), η λατρεία του Γρίβα και η τουρκοφαγία.

Ο Φτωχόπουλλος του περιθωρίου είχε στενές επαφές με το πολιτικό, πανεπιστημιακό, οικονομικό και πνευματικό κατεστημένο της Λευκωσίας, κάτι που υπογραμμίστηκε με τον θάνατό του: από το ποιοι και ποιες έγραψαν και μίλησαν μέχρι τον χώρο που αφιερώθηκε στα mainstream έντυπα και τον χρόνο που του αφιέρωσαν τα mainstream ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Αυτό δεν είναι μομφή, αλλά πραγματολογική επισήμανση, γιατί οι όροι «περιθώριο», «underground» κ.λπ. έχουν κακοπάθει διεθνώς, αλλά στην Ελλάδα και την Κύπρο έχουν περάσει σε άλλο επίπεδο.

Για να αντιληφθεί κανείς το πόσο μπορούν τα πράγματα να αλλάξουν: ένας πρωτοποριακός καλλιτέχνης και γκαλερίστας από την Ελλάδα, που αυτοσαρκαζόταν ως «η Αλίκη Βουγιουκλάκη του περιθωρίου», μεταστρέφεται και συνειδητά περνά στο περιθώριο. Εκδίδει μια μπροσούρα που λεγόταν «Οδηγίες προς Κυπρίους», η οποία δεν ήταν παρά οδηγός κατασκευής μολότοφ, και πάει φυλακή γι' αυτό ως υποτιθέμενος αρχηγός τρομοκρατικής οργάνωσης. Μερικά χρόνια μετά, μια μικρή ομάδα στην Κύπρο την αναπαράγει και, χρόνια αργότερα, ένα μέλος της, ως υπουργός, νουθετεί διαδηλωτές ακόμη και για την ορθογραφία του λόγου τους, ενώ η κυβέρνησή του περνά σκληρά μέτρα κατά των διαδηλώσεων. Είδατε πόσο εύκολο είναι το πέρασμα από το περιθώριο στο κέντρο —και το αντίθετο—; Πόσο μάλλον όταν this is Cyprus!

Η ίδια η παλιά Λευκωσία, άλλωστε, έπαψε να είναι στο περιθώριο και, για το gentrification, άθελά τους βέβαια, ευθύνονται και οι άνθρωποι του περιθωρίου που άνοιξαν κάποτε τον δρόμο. Πάντα έτσι γίνεται, άλλωστε: εκεί που ξεκινούν να χτίζουν το περιθώριο οι μποέμ και οι καλλιτέχνες, ολοκληρώνουν το έργο οι developers και οι μεγάλες αλυσίδες. Ας περάσω στον Φτωχόπουλλο ως συγγραφέα. Η τριλογία του Φτωχόπουλλου, νομίζω, πως αποτελεί την πιο ενδιαφέρουσα περίπτωση του Λόγου του. Σε αυτήν, ο Φτωχόπουλλος απελευθερώνεται και η ψευδής συνείδηση είναι μεν αισθητή και διαρκώς παρούσα, αλλά τη διαπερνά το προσωπικό, που μας βοηθά να ερμηνεύσουμε το ιδεολογικό!

Ένα φτωχόπαιδο από τη Γιαλούσα ξεριζώνεται από τον τόπο του για λόγους βιοπορισμού και

υποχρεώνεται να ξενιτευτεί οικογενειακώς στην Αγγλία, την πάλαι ποτέ αποικιοκρατική μητρόπολη. Δεν επιστρέφει ποτέ ξανά στον τόπο του, τον οποίο έχει εξιδανικεύσει, όπως όλοι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες, γιατί μεσολαβεί η εισβολή του 1974. Τα χρόνια που πέρασε στο χωριό του και από τα οποία έχει αναμνήσεις ταυτίζονται, κατά βάση, με τα χρόνια της ΕΟΚΑ· άρα, ταυτίζει την ευτυχία του με την ΕΟΚΑ. Δεν ζει την Κυπριακή Δημοκρατία· θα έλεγε κανείς πως ίσως και να τη μισεί, γιατί δεν τον αγάλλισε, αλλά τον έστειλε στην Αγγλία. Η απουσία κοινωνικής πολιτικής από πλευράς του μακαριακού κράτους, η οποία τους εξώθησε στη μετανάστευση, συνεπάγεται ότι δεν τρέφει καμία αγάπη για τον Μακάριο, σε αντίθεση με τον Γρίβα, ούτε για την Κυπριακή Δημοκρατία, σε αντίθεση με την Ένωση της εποχής της ΕΟΚΑ. Και, προφανώς, τρέφει μίσος για την Αγγλία, τον τόπο της μετανάστευσης που του στέρησε τη Γιαλούσα, και για τους Τούρκους, που του στέρησαν τη δυνατότητα επιστροφής.

Εδώ οφείλω να προχωρήσω σε μια αναγκαία επισήμανση. Οι ερμηνείες, ακόμη κι οι πιο εύστοχες, δεν αποτελούν τίποτα παραπάνω από αυτό: μια ανάλυση ενός γεγονότος, μιας στάσης ή μιας θέσης. Δεν αποτελούν ούτε συγχωροχάρτι ούτε απόδειξη κατηγορίας. Άλλωστε, η αντίληψή μου για την ιστορία και την ιστορική αποτίμηση είναι πως δεν αποτελεί δικαστήριο ή ανακριτική διαδικασία. Τούτων γραφέντων, το τραύμα ή το βίωμα του πρόσφυγα, του μετανάστη κ.λπ. δεν στρώνουν το έδαφος για έναν μονόδρομο· υπάρχουν επιλογές και είμαστε υπόλογοι για τις δικές μας, ούτε αποτελούν αιτιολόγηση οποιασδήποτε άποψης.

Όσα γράφει ο Φτωχόπουλλος έρχονται με τις αντιφάσεις τους. Η Αγγλία είναι και τόπος αγαπημένων του ακουσμάτων κι έχει αγαπημένο φίλο τον Πίτα (σαν τον κυπριακό «εθνικό ύμνο», την 9η Ιουλίου του Μιχαηλίδη, που, όπως συχνά τονίζει ο φίλος μου ο Αντρέας, έχει μέσα και καλό Τούρκο). Ταυτόχρονα, οι αντιπαραθέσεις με τους Τούρκους στο βιβλίο δεν αφορούν τα εθνικά ιδεώδη, ούτε καν κάποια ανωτερότητα της ελληνικής πλευράς. Είναι αντιπαραθέσεις του υποκόσμου για οικονομικό έλεγχο, η επανάληψη της ιστορίας ως φάρσας, μιας και την εκδοχή της τραγωδίας την είδαμε στις «φασαρίες» —the troubles, όπως λένε κι οι φίλοι μας οι Ιρλανδοί— του '63-'64, κυρίως στη Λευκωσία.

Ας σκεφτούμε, ας πούμε, την αγάπη που είχε για τα σκυλιά. Δυσκολεύοσυν να μπεις στο βιβλιοπωλείο, γιατί όχι μόνο είχε δύο σκυλιά, αλλά ήταν και ογκώδη. Και πώς θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά, όταν μαζί με το χωριό του εγκατέλειψε αναγκαστικά και το σκυλί του, που, παρότι ήταν προφανώς 100% ενωτικό και αντιαποικιοκρατικό, είχε το αγγλικό όνομα «Σπούκι», ενώ συχνά αποκαλούσε τους Τούρκους και τους Τουρκοκύπριους «σιύλλους»; Τρομακτικό πράγμα οι αντιφάσεις.

Σκέφτομαι συχνά τα παιχνίδια της μοίρας: τι θα γινόταν αν ο Φτωχόπουλλος δεν ήταν πρόσφυγας από τη Γιαλούσα, αλλά καταγόταν από τη Χούλου, ήταν Λεμεσιανός, Αραδιπιώτης, Σολιάτης ή Τσεριώτης και, άρα, ακόμη και μετά την εισβολή, μπορούσε να επιστρέψει; Θα τον ενδιέφερε τόσο πολύ η Ένωση ή η αυτοδιάθεση; Δεν επιχειρώ να ανακαλύψω κάποιον ομορτισμό ή να παρουσιάσω τα κίνητρά του ως ιδιοτελή. Όλοι ιδιοτελείς είμαστε, στο κάτω-κάτω της γραφής. Τα ερωτήματά μου αντιστοιχούν στην ερμηνεία μου· είναι, δηλαδή, ψυχαναλυτικής φύσεως.

Θα κλείσω με ένα από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία και τις πιο ενδιαφέρουσες αντιφάσεις ανάμεσα στον Φτωχόπουλλο, όπως περιγράφεται και στην τριλογία, και σε ένα τμήμα των Φτωχοπουλλιστών και λοιπών ομοϊδεατών του. Ο Φτωχόπουλλος, παρότι δήλωνε πρώτα απ' όλα Έλληνας, ήταν χρήστης της κυπριακής, μιας και παραδεχόταν, στην τριλογία του, πως, σε επίπεδο γλώσσας, Έλληνας ή ξέλληνας, μόνο μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία μαθαίνεις τη γλώσσα· κι ο ίδιος ήταν ουσιαστικά παιδί του αγγλικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ως εκ τούτου, δεν θεωρούσε τον εαυτό του καλό χειριστή της κοινής νεοελληνικής, πράγμα που προσωπικά δεν πιστεύω. Ίσως να θεωρούσε πως έπρεπε να αιτιολογήσει κάπως την προτίμησή του για την κυπριακή. Όπως και να έχει, νομιμοποίησε τη χρήση της κυπριακής ελληνικής ακόμη και σε κύκλους ακραιφνώς

αντικυπριατικούς. Ταυτόχρονα, αρκετοί Φτωχοπουλλιστές, μορφωμένοι αστοί, κάνουν το ακριβώς αντίθετο, επιμένοντας στη χρήση της κοινής νεοελληνικής, ενίοτε και με στομφώδεις (ψευδο-)καθαρευουσιάνικες λέξεις και εκφράσεις, και απορρίπτοντας την κυπριακή.

Αρχικά σκόπευα να αποφύγω τον πειρασμό να αναφερθώ και στις ιδεολογικές και πολιτικές θέσεις του μακαρίτη και νομίζω πως θα αφήσω αυτό το κείμενο ως δαμέ. Θεωρώ πως το σύντομο σχόλιο του Μάριου Σκουριώτη και το εκτενές [κείμενο του Γιώργου Προδρόμου](#) πιάνουν καλά το θέμα.

Έχω διαβάσει αναφορές στο μαοϊκό ή και το αναρχικό παρελθόν του Φτωχόπουλλου και, γενικώς, στην επιρροή του περάσμάτος του από την Ελλάδα, κυρίως ως προσπάθεια ερμηνείας του πολιτικού Φτωχόπουλλου. Θα πω πως ο όποιος μαοϊσμός της Οργάνωσης για μια Προλεταριακή Αριστερά (ΟΠΑ) ή και της Συνεπούς Αριστερής Κίνησης Ελλάδας (ΣΑΚΕ), με την οποία φλέρταρε πριν γνωρίσει τον Καραμπελιά, δεν εξηγεί τίποτα. Η ΟΠΑ προέτασε έναν εργατισμό που δεν βρίσκουμε στον Φτωχόπουλλο, για να μην αναφερθώ στον αντιεθνικισμό της ΣΑΚΕ.

Η πρώιμη φάση του Φτωχόπουλλου, με το φλερτ με τις υποकुλτούρες και τα αναδυόμενα ρεύματα του φεμινισμού ή της απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων, καθώς και με την ανοχή σε αυτά, συνάδει με τη μετεξέλιξη της ΟΠΑ, η οποία περισσότερο εντάσσεται σε έναν χώρο ανάμεσα στην επαναστατική Αριστερά και την αναρχία. Αποτελεί αυτό ικανή συνθήκη για να τον πει κανείς αναρχικό ή αναρχίζοντα; Όχι, διότι ο Φτωχόπουλλος ήταν ανέκαθεν ενάντια στα βασικά αναρχικά προτάγματα, όπως ο αντιεθνικισμός.

Θεωρώ, και σωστά το θέτει κι ο Προδρόμου, πως ένα σημαντικό στοιχείο αποτελεί η γνωριμία του Φτωχόπουλλου με το έργο του Ψυρούκη, το οποίο και (επαν)εκδίδει, ως έναν βαθμό. Κι αυτό διότι:

- α) τον βοηθάει να θεωρητικοποιήσει και να συστηματοποιήσει πράγματα που ήδη πίστευε,
- β) τον βοηθάει να εντάξει τα προτάγματά του σε ένα αριστερό πλαίσιο και να τους προσδώσει κύρος.

Κάτι που δεν είναι ευρέως γνωστό είναι πως ο Ψυρούκης δεν πάτησε ποτέ το πόδι του στην Κύπρο. Οπότε θεωρητικολογούσε για ένα νησί, μια χώρα, έναν λαό από την απόσταση της Αθήνας. Ο Φτωχόπουλλος, από την άλλη, ζούσε στην κυπριακή πραγματικότητα. Για να μην παρεξηγηθώ, δεν υποτιμώ τον Ψυρούκη και θεωρώ πως θα πρέπει να αναμετρηθούμε με το έργο του. Υπήρξε ένας αγωνιστής ήδη από τη δεκαετία του '40, με αυτονομία σκέψης, που τολμούσε να έρθει σε ρήξη με την ηγεσία της ελληνικής Αριστεράς, υπερασπιζόμενος τα πιστεύω του. Ήταν βαθιά τριτοκοσμικός αντιιμπεριαλιστής, ίσως και αποτέλεσμα της αιγυπτιακής καταγωγής και πολιτικοποίησής του, με ό,τι δυνατότητες αλλά και περιορισμούς αυτό δημιουργούσε στη θεωρητική του σκέψη.

Παρ' όλα αυτά, ο Φτωχόπουλλος δεν ήρθε στην Κύπρο για να εφαρμόσει τη γραμμή Ψυρούκη, αλλά βρήκε στη γραμμή Ψυρούκη την επιβεβαίωση των θέσεών του. Η γραμμή της Αυτοδιάθεσης-Ένωσης είναι δάνειο από τις θέσεις του ΑΚΕΛ, οι οποίες διατηρούνται και μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και ανατρέπονται εκ των πραγμάτων μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Εύκολα μπορεί κανείς να χαρακτηρίσει τον Φτωχόπουλλο, με τη γραμμή της «Αυτοδιάθεσης-Ένωσης», ως εθνικιστή ή ακροδεξιό, αλλά θα πρέπει να εξηγήσει πώς στη «Χαραυγή» του 1967 διαβάζουμε πως η Ένωση Κυπρίων Αγγλίας, στην οποία θεωρητικά ίσως και να ανήκε ο 17χρονος τότε Φτωχόπουλλος, είχε «γραμμή ενεργού» συμμετοχής της παροικίας μας στον εθνικό - απελευθερωτικό αγώνα του λαού μας, προβάλλει την ακόλουθη θέση σχετικά με το «πρωταρχικό μέλημα» της Ε.Κ.Α.: «ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ - ΕΝΩΣΗ», ενώ την ίδια περίοδο το ΑΚΕΛ ψήφιζε υπέρ ψηφισμάτων της Κυπριακής Βουλής των Αντιπροσώπων (άνευ Τουρκοκυπρίων) με το ίδιο αίτημα. Θα πει κάποιος πως, με βάση την ιστορική συγκυρία, το αίτημα για Αυτοδιάθεση-Ένωση είναι προβληματικό να προτάσσεται σχεδόν δέκα

χρόνια μετά την τουρκική εισβολή, όταν δηλαδή ο Φτωχόπουλλος εκδίδει το περιοδικό «Αυτοδιάθεση». Σωστά· είναι όμως λιγότερο προβληματικό όταν αυτό αποτελεί κεντρική πολιτική θέση του μεγαλύτερου κόμματος της Κύπρου, και μάλιστα ενώ έχει προηγηθεί όχι μόνο η ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά και οι «φασαρίες» του 1963-1964. Αν μη τι άλλο, η «Αυτοδιάθεση» εξέφραζε τον Φτωχόπουλλο και την παρέα του και μόνο. Κλείνοντας, να πω πως διόλου τυχαίο είναι το γεγονός ότι στο εσώφυλλο του πρώτου τεύχους της «Αυτοδιάθεσης» ανατύπωσε φωτοτυπία φυλλαδίου της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ, του 1950, με αίτημα την Ένωση.

Θα πει κάποιος: «Καλά όλα αυτά, αλλά τι θα γίνει με την τουρκοφαγία του και το κάλεσμα στα όπλα; Αυτή δεν τον κατατάσσει στην ακροδεξιά; Πόσο διαφέρει αυτή από εκείνη της ΕΔΕΚ του Λυσσαρίδη, με το «κάθε σπίτι και κάστρο, κάθε πατριώτης και στρατιώτης»; Της ίδιας ΕΔΕΚ, που την ίδια περίοδο αποτελούσε τον χώρο όπου συμμετείχαν, ατομικά και συλλογικά, τα μέλη της κυπριακής εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, μέχρι να τους δείξει ο «Γιατρός» την πόρτα της εξόδου». Θεωρώ πως η πλήρης συστράτευση με τον Φτωχόπουλλο του κάποτε ΕΔΕΚίτη Σάββα Παύλου δεν είναι διόλου τυχαία, αλλά ενδεικτική των γραφομένων μου.

Θεωρώ, βέβαια, πως η γραμμή του περί Ένωσης δεν ήταν ακριβώς ειλικρινής. Από το τεύχος 5 (Μάης 1985) της «Αυτοδιάθεσης», στο εσώφυλλο, δημοσιεύεται ένα μανιφέστο με τίτλο «Να γιατί θέλουμε την Ένωση τώρα», με πρώτη πρόταση: «Αξιούμεν την άμεση Ένωση με την Ελλάδα (και την ανακήρυξη του βόρειου Τουρκοκρατούμενου εδάφους της Κύπρου ως εθνικού εδάφους υπό κατοχή)». Νομίζω πως οι μονομερείς ενέργειες του Μακάριου το 1963 και της Χούντας και των ντόπιων συνεργατών της το 1974 απέδειξαν ακόμη και στον πιο αφελή πως οι μονομερείς ενέργειες έχουν άμεσο αντίκτυπο. Η υλοποίηση της αξίωσης των Φτωχοπουλλικών δεν θα είχε παρά ως αποτέλεσμα μια διπλή ένωση-διχοτόμηση του νησιού, πράγμα που θεωρώ πως μια χαρά καταλάβαιναν, αλλά δεν παραδέχονταν δημόσια. Αυτό ενισχύεται από αντίστοιχες τοποθετήσεις των συντρόφων τους στην Ελλάδα, που ακούγονται ακόμη και σήμερα, σε στυλ «να πάρουν οι Τούρκοι ένα κομμάτι και να πάνε να γαμηθούν», παρότι παραδέχονται, ήδη από το μακρινό 1983, πως κάτι τέτοιο θα σήμαινε το 38% της Κύπρου και όχι «απλά ένα κομμάτι».

Θα επαναλάβω πως τα παραπάνω δεν τα γράφω για να δοθεί άλλοθι ή συγχωροχάρτι στον Φτωχόπουλλο· δεν με ενδιαφέρει κάτι τέτοιο, άλλωστε. Τα γράφω διότι, αν δεν διαβάσουμε κριτικά την ιστορία της κυπριακής Αριστεράς, με τις παλινωδίες, τις αλλαγές θέσεων εν μια νυκτί και χωρίς πολλές αναλύσεις και αιτιολογήσεις, θα αποτύχουμε στην ερμηνεία θέσεων και στάσεων, των οποίων ο Φτωχόπουλλος υπήρξε μάλλον η πιο ακραία εκδοχή, αλλά όχι η μόνη. Η ίδια η συζήτηση για το τι σημαίνει αυτοδιάθεση και για το πόσο ριζοσπαστικό αίτημα είναι πολιτικά ή όχι δεν έχει γίνει ακόμη στην Κύπρο. Δεν ισχυρίζομαι ότι πρέπει να ανακαλύψουμε την τασιηνόπιτταν, αλλά να δούμε τις μεγάλες συζητήσεις του επαναστατικού κινήματος των αρχών του 20ού αιώνα γύρω από αυτά τα ζητήματα και να βάλουμε τα πράγματα στη θέση τους. Η στρεβλή τοποθέτηση του αιτήματος για αυτοδιάθεση στην Κύπρο έχει οδηγήσει τόσο σε τραγωδίες, όπως αυτή του 1974, όσο και σε φάρσες, όπως αυτές των μετέπειτα αντίστοιχων φωνών. Δεν ξέρω αν θα τριτώσει το κακό με μια καινούργια φαρσοκωμωδία ή φαρσοτραγωδία, αλλά καλό θα είναι να μην περιμένουμε τις εξελίξεις, αλλά να τις ορίσουμε.

Χρίστος Μάης

[Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση, Ηλεκτρονικά Άρθρα, Δεκαετία 2020-2029, 2026, Μη Προσδιορισμένη, Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:

<https://www.movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο

Cyprus Movements Archive

Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

<https://www.movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:unclassified:ftoxopoulos>

Last update: **2026/09/29 08:04**

